

BYGHERRERAPPORT

Ginnerup, THY 5088
Grave fra yngre bronzealder i overpløjet gravhøj

Anne-Louise Haack Olsen

Baggrund for undersøgelsen

I marts/april 2009 undersøgte Museet for Thy og Vester Hanherred tre grave fra yngre bronzealder, ca. 1000 f. Kr., i en overpløjet gravhøj ved Ginnerup i Sydthy.

Højen ligger umiddelbart syd for et stort grusgravningsområde, og det kan forudses, at den inden længe vil blive berørt af grusindvindingen. I forbindelse med arkæologiske forundersøgelser på en anden del af arealet, hvor grusgravning var umiddelbart forestående, blev der lagt en søgegrøft over den overpløjede gravhøj. Derved blev der afdækket to grave lige under pløjelaget.

Den ene af de to grave afdækket ved forundersøgelsen, lige under pløjelaget

Grusindvinderen besluttede efterfølgende at vente med grusindvinding på dette sted, og undersøgelsen af højen blev derfor udskudt til et senere tidspunkt. De afdækkede grave blev dog undersøgt, da der var stor risiko for beskadigelser, hvis de først skulle tildækkes og derefter igen afdækkes på et senere tidspunkt.

Undersøgelsens resultater

Det viste sig, at der var tale om tre og ikke to grave, anlagt tæt sammen i højens østlige kant. Gravene lå på en række i retningen NNØ-SSV. I midten lå en urnegrav, N6, og på hver side lå en lille stenkiste-lignende grav, N2 og N3. Øst for gravene fandtes en samling

af mindre sten, N4, hvor der var nedsat eller henlagt mindst to lerkar. Det tolkes som et rituelt anlæg, der kan have forbindelse med dødekulten. Alle de fundne grave er anlagt i kanten af en ældre gravhøj. Den grav, der oprindeligt var anledning til, at højen blev bygget, blev ikke fundet ved denne undersøgelse.

De tre grave ved udgravningens afslutning, set fra vest. I midten ses underdelen af urnen N6, tømt for indhold. Til venstre ses lidt af grav N2, og til højre lidt af grav N3. I baggrunden stensamlingen N4. Graveskeen peger på skårene af et lerkar, der muligvis er nedlagt som en offergave.

Topografi og undergrund

Højen ligger ca. 1 km fra Limfjordskysten på et højtliggende plateau i et bakket moræneområde, som blev skabt af isen under sidste istid. Cf. kortet side 5. Jorden under højen var fortrinsvis sandet ler.

Undersøgelsens forløb

Der blev taget udgangspunkt i den søgegrøft, der allerede var gravet over højen i N-S retning, med en tværmur mod øst cf. oversigtsplan side 5. Med maskine blev mulden fjernet over et lidt større område omkring de blottede anlæg. Disse blev afrenset, fotograferet og tegnet, og derefter udgravet. En stor del af fylden fra gravene blev taget hjem til museet og vandsoldet, da der var mange små stk. brændte knogler iblandet. Efter undersøgelsen blev stenene taget op i de to kister, eftersom de alligevel risikerede at blive revet op under dyrkning. Hullerne blev fyldt med lyst sand, så de er nemme at se næste gang der skal graves på stedet – når resten af højen skal undersøges.

Gravene

Som nævnt var de tre grave symmetrisk anbragt med urnegraven i midten og en stenkiste-lignende grav på hver side. Alle tre grave var brandgrave, og de er formentlig anlagt mere eller mindre samtidigt, eller med få års mellemrum.

Den nordligste grav, N2, set fra nord. I snittet under målestokken ligger en nedfalden sten.

Den nordligste grav, N2, målte ca. 45 x 80 cm indvendig. Bunden bestod af en større, flad sten omgivet af småsten, i kanten var der sat sten, der målte op til 20 cm. Graven bar spor af at være forstyrret, men lidt af den oprindelige fyld var tilbage med et indhold af brændte knogler.

Urnegrav N6. En dobbeltknap af bronze med en 1,5 cm lang spids ligger i urnen mellem hvidbrændte knoglestumper.

Urnegraven i midten, N6, kunne ikke ses ved forundersøgelsen, men den var den rigeste af de tre grave.

Mellem de brændte knogler i lerkarret fandtes 3 bronzegenstande: En meget fin dobbeltknap med lang spids, en ragekniv (se rapportens forside) og en lille syl. Ragekniven viser, at den døde har været en mand. Ploven havde fjernet den øverste del af lerkarret, men heldigvis var bunden med de gode fund intakt. Urnen stod på en flad sten, og der var tegn på, at den også har været omgivet af sten, som nu stort set var fjernede.

Grav N3 under udgravning. I højre side ligger bronzepincetten, se også næste side.

Graven N3 længst mod syd var en lille, stenkisteligende grav ligesom N2 mod nord, men ligesom urnen var denne en mandsgrav med bronzegenstande: En fin pincet og en ragekniv blev fundet sammen med mange stumper brændt knogle iblandet ral og småsten.

Pincet af bronze liggende mellem hvidbrændte knogler i grav N3.

Forfængelighedens værktøj

Pincet og ragekniv findes ofte sammen i mandsgrave fra denne tid. De har været brugt ved den personlige pleje, f.eks. til at fjerne uønsket hårvækst. Det er lidt mere usikkert hvad der har været formålet med de små bronzesyle, der også er almindelige sammen med ragekniv og pincet. Anvendelser for sylene som tandstikker eller tatovørnål har været foreslået.

Man kan faktisk tale om et standardiseret "toiletsæt", der viser, at et velplejet ydre var af stor betydning for bronzealderens mænd. Det gjaldt tydeligvis også i Ginnerup for omkring 3000 år siden.

Sydthy i bronzealderen – gravhøjenes land

Den sydlige del af Thy er gravhøjenes land fremfor noget. De findes næsten overalt, bådede som fredede høje, der stadig præger landskabet, og de mange flere overpløjede, som de her undersøgte. Danmarks største samlede gruppe af gravhøje kan ses på Ydby Hede, kun 5 km fra Ginnerup-højen. De vidner om områdets rigdom og betydning.

I de senere år har bronzealderfolkene også fået tag over hovedet – der er fundet mange bopladser med spor efter velbyggede huse af træ med lerklinede vægge. Flere af disse huse er fundet i området umiddelbart nord for gravhøjen, hvor der i dag er grusgrav.

Spor efter marker og pløjning med ard samt forkullet korn og dyrekogler beretter om et samfund, der byggede på landbrug som det bærende erhverv.

Bronzealderfolkene i Ginnerup var forankrede i deres egen kultur og traditioner, men de var også en del af et større kulturelt fællesskab i Europa. Mange fund af våben, smykker og andre genstande af bronze, der er en legering af kobber og tin, vidner om kontakt med de fjerne egne, som bronzen kom fra.

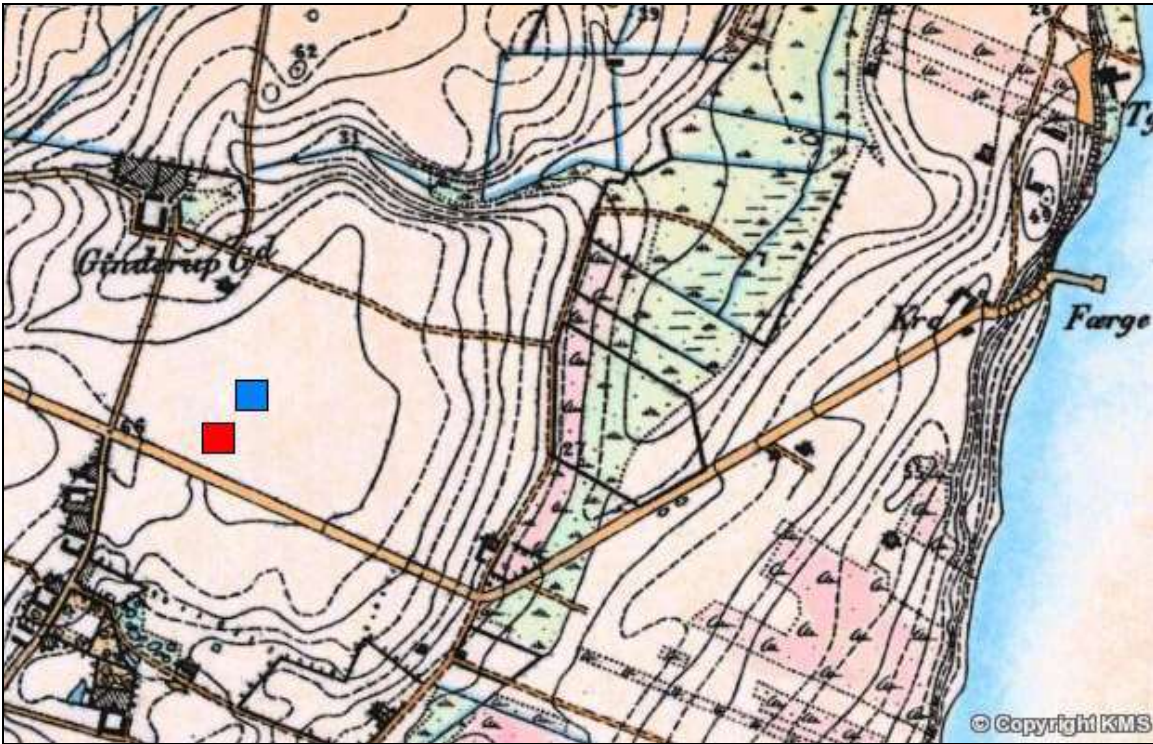
Videre arbejde

I forbindelse med en udvidelse af det nuværende grusgravningsområde mod syd vil det blive aktuelt at undersøge resten af højen. Her vil det vise sig, hvornår den er anlagt, og måske er der mere end én grav tilbage i højen.

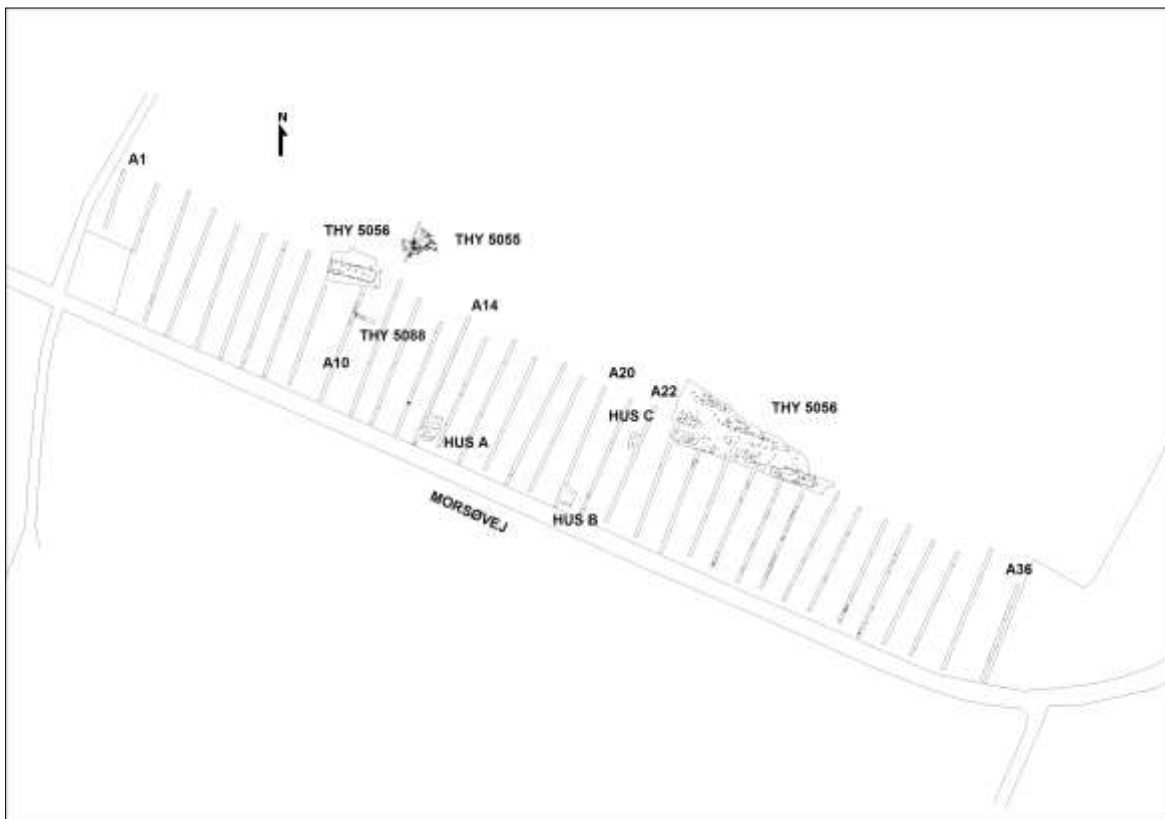
Det er også vigtigt at få afdækket stenlægninger og andre anlæg i kanten af højen. Den kan da sammenlignes med den store overpløjede gravhøj, der i 2008 blev undersøgt i grusgravningsområdet nordfor. Måske har vi at gøre med to familiegupper, der kan knyttes til hver deres huse.

Fredede gravhøje på Ydby hede.

Udsnit af målebordsblad fra 1880'erne. Den brune vej er Morsøvej. Nedenfor ses plan over søgegrøfter og undersøgte områder. THY 5088 er den her omtalte høj, angivet med rød firkant på kortet. THY 5055 er højen nordfor, totaludgravet i 2008, angivet med blå firkant på kortet. Der ses adskillige hustomter fra samme tid som højene.

År f/e. Kristus	Perioder	Kulturgrupper
2000	Historisk tid	Middelalder (1050-1536)
1000		Vikingetid
0	Jernalder	Germansk Jernalder
		Romersk Jernalder
		Førromersk Jernalder
1000	Bronzealder	Yngre Bronzealder
		Ældre Bronzealder
2000	Bondestenalder	Dolktid
		Enkeltgravskultur
3000		Tragtbægerkultur
		Jættestuetid Dyssetid
4000	Jægerstenalder	Kystkultur
5000		
		Kongemosekultur
6000		
		Maglemosekultur
7000		
		Ahrensburgkultur
8000		
		Rensdyrjægerkultur
9000		
	Brommekultur	
10.000		
	Federmesserkultur	
11.000		
	Hamburgkultur	
12.000		

Skema over de vigtigste perioder af oldtiden. De tre grave fra Ginnerup stammer fra yngre bronzealder, omkring 1000 f. Kr.

Undersøgelsens data

Stednr. 110605-57. Heltborg sogn, Refs herred, Gl. Thisted amt.

Museet for Thy og Vester Hanherred jour. Nr. THY 5088. Ginnerup.

Kulturarvsstyrelsen jour.nr. 208-7.24.02/THY-0005

Bygherre og entreprenør: Entreprenørfirmaet J.og K. Kappel, Ydbyvej 155A, 7760 Hurup Thy.

Daglig leder: Anne-Louise Haack Olsen

Fund og dokumentation på Museet for Thy og Vester Hanherred.